5de JAARGANG. CURAÇAO DEN 29n DECEMBER 1888. No. 261

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50, voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, No. 129.
UITSLUITENDE AGENTEN VOOR EUROPA:
P. JOLY & J. MARTIN,
66, RUE LAFAYETTE, PARIJS.
C. LEUCHS & Co.
17, BARRETT'S GROVE, LONDEN.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un anuncio di 1 té 7 regel, fl, 050, cada regel mas fl. 0,07½.

Nieuwjaar.

Het jaar 1888 ligt op zijn stervenssponde en gunt ons vóór zijn verscheiden nog den tijd een blik te slaan op het lief en leed, dat het in zijn korten levensloop aan de wereld schonk.

Daar hebben zich in het afgeloopen jaar zwarte wolken aan den hemel van het staats- en kerkelijk leven samengepakt, die Kerk en Staat beiden in een droevig duister hulden. Toch brak door de donkere wolken menige gloeiende stralenbundel door, die gouden glansen wierp op Christus' Kerk, en haar hemelschen luister te heerlijker deed uitkomen, —terwijl elders de nevel niet optrok, maar het politiek leven als met een dichte en dikwerf ondoordringbare sluier bleef omringen. Zelfs namen die wolken hier met den dag een dreigender aanzien aan en alles voorspelt, dat een vreeselijk wee zal neerstroomen, wanneer zij openscheuren. Het jaar 1888 heeft bijna alle volken naar verweermiddelen zien grijpen en nieuwe uitdenken. Nu staan de natiën tegenover elkander tot de tanden gewapend, alleen weerhouden van den strijd door de vrees voor den onberekenbaren uitslag. God verhoede, dat het jaar '89 de ontzettende ramp der dreigende slachting over de wereld brenge!

Hoe rustig staat de Kerk van Christus te midden der oneenige, gistende volkselementen, die elkander zonder verpozing bekampen; hoe kalm verheft zij zich boven de partijen, die in iederen staat dagelijks in afmeting en overmoedigheid toenemen. Wat gaf zij in dit vervlogen jaar der wereld een tooneel te aanschouwen, dat allen eerbied afdwong en op de goddelijkheid harer instelling wees. Het gouden jubelfeest van haar zichtbaar Opperhoofd! Voor onzen geest trekken de duizenden voorbij, die in vromen pelgrimstocht, aaneengesloten als een leger, uit alle oorden der wereld naar Rome stroomden, ieder beladen met zijn stoffelijke gave, waaruit zijn eerbied, zijn dankbaarheid blijken mocht, maar meer nog met een kloppend hart in den boezem, dat brandde van liefde voor den Paus, voor de katholieke Kerk. En bij hun terugkeer in hun vaderstad vonden zij hun geloof verlevendigd, hun godsvrucht inniger, hun liefde sterker.

Met afgunstig oog werd dat jubbelfeest door de vijanden der Kerk aanschouwd. Men kon den glans dier wereldmacht, die heller scheen te schitteren naar mate zij dieper verdoofd werd, niet verdragen. De genadeslag moest over haar vallen. Een strafwetboek werd geschapen. Hoe bloedde het hart der kinderen, die bij het schreeuwend onrecht hun Vader en broeders aangedaan, lijdelijk moesten toezien. Eén middel bleef hun slechts. De stem verheffen en ten aanhoore van allen protest aanteeken tegen de misdadige rechtspleging over den H. Stoel. En hoor nu, hoe die machtige stem uit Duitschland opgegaan over bergen en zeeën heen golft en weergalmt tot de grenzen der aarde!

Die stem moge ijdel zijn; daar moge gespot worden met de noodkreet door millioenen geslaakt; de beker des lijdens moge ten boorde gevuld worden, door de nieuwe ramp, die wij weder en nu eenigszins gegronder moesten hooren: het is niet onwaarschijnlijk dat de Paus Rome verlaat—toch word de moed niet prijs gegeven; nooit heeft geweld iets duurzaams gesticht. De Kerk heeft zwaarder stormen te doorstaan gehad en immer keerde zij ongedeerd. Hij, die eenmaal zijn engel zond, om Petrus' boeien te verbreken, zal ook nu Zijn Kerk niet begeven. Die hoop ligt in ons hart besloten. Voor de verwezenlijking daarvan gaat katholieke wereld op den laatsten avond des jaars Gods bijstand inroepen, Hem dankzeggende voor de weldaden dit jaar aan Kerk en Paus geschonken, Hem smeekende om nieuwe genade voor de toekomst.

Ons dierbaar Curaçao mag dankbaar op het doorleefde jaar terugblikken. Daar is dit jaar een flinke stap vooruit gedaan op het pad der beschaving. Alleen de geest waarin de volksfeesten dit jaar gevierd zijn, leggen daarvoor reeds een onwraakbaar getuigenis af. Het feest van de Opening der Brug, waarbij geen noemenswaardige wanordelijkheid voorviel; het „Fiesta Willem III", dat ieder nog versch in het geheugen ligt, wijl het gevierd werd met waarachtige geestdrift, die aan de goede manieren geen schade deed; en nu nog laatstelijk de Kerstdagen, waarin de enkele rinkelbekken en trom naar het verste en vuilste achterafje verbannen scheen—dat alles spreekt voor 't meer en meer wortelschietend beschavingsgevoel, dat door godsdienst aangekweekt en onderhouden op zal groeien tot een boom, waarvan het eerste nageslacht wellicht reeds schoone vruchten zal plukken.

Daarvoor en voor vele weldaden meer heeft Curacao op den laatsten dag dezes jaars aan God zijn dank te brengen. Voorzeker niet alles is in dit jaar ten onzen gunste uitgevallen. De landbouw en veeteelt heeft door de aanhoudende droogte een gevoelig verlies geleden. Dit echter moet ons een spoorslag zijn, om den Gever aller gaven bij de intrede van het nieuwe jaar met aandrang zijn zegen af te smeeken, op dat de toekomst ons ook in dit opzicht genadiger zij.

Dat het jaar 1889 in alle opzichten hun heilvol en waarlijk "zalig" moge zijn, bid de Redactie bij de intreden van dit nieuwe jaar haar geachten Lezers toe.

De Protestbeweging ten gunste van den Paus.

De stemmen op den grooten katholiekendag te Freiburg voor den Paus opgegaan hebben weerklank gevonden in geheel Duitschland en Beijeren ja in geheel de katholieke wereld, mogen wij zeggen. In meer dan tien duitsche steden en in Baden zijn talrijk bezochte vergaderingen van katholieken gehouden, die hun adressen en protesten tegen de wederrechtelijke onderdrukking van het Opperhoofd der Kerk naar Rome hebben opgezonden. Ook Spanje heeft het niet bij zijn eerste deelnemingsbetuiging—waarvan wij bij het verschijnen van het straf-

FEUILLETON.

DOS AMIGOE.

H. CONSCIENCE.

(*Siguimentoe.*)

V.

"¿Bo jioe meste bai?" — Marck a exclama—"¿Bernard meste bai bringa? O, cieloe! Kende por a corda ezai nunca! Pober amigoe Christiaans, mi ta comprende bo sufrimentoe; e noticia a caba coe mi alegria."

"Asina cos sa bira riba mundoe" —e dokter a responde. — "Un dia so ta basta pa tira hende di mas feliz den precipicio di desesperacion. Bo ta haja atrobe e jioe, koe bo tabata kere perdí, i mi ta perde mi pober Bernard, koe mi tabata corda ta liber di servicio......i mi ta perdé na momentoe koe su casamentoe coe Verónica Wouters ta un asuntoe areglá. Ja lo mi no tin ningun dia di trankilidad mas; sufrimentoe i desesperacion ta toer kiko a sobra den mi bida.—I mi mohé, ai! e pober, ¿sufrimentoe lo no coba coe su bida?"

Nan a sigui camna un momentoe sin papio nada. Marck, recordando su sufrimentoe, tabata profundamente conmoví i jen di compacion pa su su amigoe.

"Ta terribel!"—Marck diei.—"Bo jioe Bernard bira soldá! Apenas mi por kere esai. ¿Ki dia é meste sali?"

"Majan é meste parce dilanti di consejo di Revision i inmediatamente despues lo é ta rancá for di nos.

"¡Majan caba! ¿Bo'n por a haja ningun reemplazo anto?"

"Ah, mi a ofrece binti mil frank; ma mi no por a haja ningun."

"Nan ta poco, verdaderamente; ma koe no tin absolutamente ningun mas......

"Si bo sabi cuantoe mi a camna tres dia largoe i move cieloe i tera pa koe mi por a haja un! No tin ni un caja den Brussel koe mi no a pasa dos, tres be, ni un cas di hendenan koe sa bende nan curpa koe mi no a bati nan porta como cincoe ó seis be. Awor mi ta bai cas coe conviccion koe toer speranza ta perdí. Mi pober jioe, mi boñ Bernard ta consagrá na morto. O, mi Dios, ¿ta bandona Bo a bandona nos?"

Despues koe Marck a laga un momento pasa na silencio, e dici coe un tono di consuelo:

"Sigur, bo desgracia ta grandi, amigoe Christiaans; e ansja, koe un tata ta pasa, mientras den su spiritu é ta sigui su jioe riba campo sangrientonan di batalla, ta un sufrimento indescriptible; ¿ma pa kiko kere, koe toer soldá sin excepcion meste moeri? Ata bo ta mira, koe mi jioe Jacob ta bolbe na bida i salú. ¿Pa kiko no por sosode mes cos coe bo jioe Bernard? Ta un loteria, i é koe a haja un bon number........"

E dokter a sagudi cabez coe tristeza, bisando:

"Ah, suerte a bira lomba pa mi; mi no tin speranza mas!"

Cogiendo e dokter su manoe, manera pa jamé adios, Marck dici:

"Bam, amigoe Christiaans, no desespera completamente. Kende sabi koe ainda lo bo no haja un reemplazo, promé koe Bernard meste parce. Podisé na momentoe mes koe consejo ta reuní. Semper bo tabata asina feliz; mi no por kere ainda, koe cieloe lo nenga bo su gracia completamente di golpi asina. Sigui confia, te ora suerte di bo jioe ta definitivamente decidí. Ha, si mi tende koe bo haja medio di tene Bernard na cas, lo mi salta, sí, lo mi balia di alegria. Animo, un poco animo, mi amigoe. Te despues!"

Dokter Christiaans a bira i sigui su caminda poco-poco. Palabranan di su amigoe no a doené ni animo ni consuelo. E no tabata mira sino realidad cruel. Algo manera un sintimentoe di envidia a apoderé di dje den sufrimentoe sombrio di su spiritu; jioe di su amigoe Marck lo bolbe salú i liber den braza di su tata feliz....i Bernard, su jioe stimá, e dia-ai lo ta aleuw caba podise, na caminda pa algun banjo di sanger.

Ma pronto el a sofoca e mal cordamentoe-ai, el a baha su cabez bao di peso di su sufrimentoe i, coe paso inseguro, el a sigui camna pa su cas.

Ora é tabata cerca di jega cas, el a duda un momentoe i hasta el a hala atras, manera spantá. ¿Ki nobo lo el a hiba pa su pober familia? Ja é tabata tende gritoe di desesperacion caba, é tabata mira nan lágrima basja; hopi manoe tembla tabata pidié un noticia di consuelo...... i é, é mester a ranca último speranza for di nan coerazon na sanger. Ma no

wetboek melding maakten—gelaten. Een aantal bisschoppen zijn in overleg getreden tot het houden van een aanzienlijk congres. Over het adres der Belgische Katholieken en het antwoord, dat zij van Rome ontvingen, spraken wij reeds vroeger. Van Engeland hoorden wij in den aanvang niets. En toch mochten wij veronderstellen, dat het land waar het katholicisme met den dag veld wint, zich zou doen hooren voor de rechten van den Paus. Wij werden in onze verwachting niet bedrogen. De engelsche katholieken hebben nu bij monde van hun bisschoppen een, in de Italiaansche taal gesteld, adres (dat derhalve tevens zijdelings aan het Italiaansche gouvernement gericht is) aan den Paus opgezonden, van den volgenden inhoud:

„Allerheiligste Vader! Met uiterste smart en verontwaardiging hebben wij, ondergeteekenden, Bisschoppen van Engeland, kennis genomen van de nieuwe wetten, die bij het Italiaansche Parlement ingediend en beraamd zijn tegen de bisschoppen, de geestelijkheid en al de geloovigen van Italië, onder voorwendsel van aanvallen tegen het gezag, hetzij in woorden, hetzij in geschriften, te beteugelen.

„Het gezag, dat men met die wetten poogt te vrijwaren, is het gezag van een revolutie, die zich met geweld van de stad Rome heeft meester gemaakt.

„Men wil van nu af aan met kerker en boete straffen al wie durft schrijven of spreken ter verdediging van de rechten des H. Stoels en der Katholieke wereld. Er wordt geen uitzondering gemaakt ten gunste van wien ook, hoe eminent of heilig zijn waardigheid ook zij. Zelfs de eerbiedwaardige en souvereine persoon van Uwe Heiligheid, aan wien toch, naar men beweerde volkomene vrijheid in de uitoefening van zijn Opperherderschap over de Katholieke wereld gewaarborgd is, wordt door de strafwetten niet ontzien.

„Openlijk te getuigen voor de Christen volkeren dat Rome de hoofdstad is der Katholieke wereld, zou een vergrijp zijn tegen het gezag, dat zich met geweld binnen de muren dier stad heeft gevestigd, zou een overtreding dier wetten zijn. Hetgeen aan alle Katholieken der aarde in iedere vrije natie geoorloofd is, zal voortaan alleen in Italië ongeoorloofd zijn en bovenal aan hen, wier rechten zijn verguisd en vertreden.

„Wij, die een land bewonen, waar de Katholieke Kerk volle vrijheid geniet, zijn ten diepste bedroefd en beleedigd bij het aanschouwen van de onrechtvaardigheid en het geweld, waarmede de heiligste rechten van het Hoofd der Kerk worden aan banden gelegd en vertreden in het centrum en in de zetelstad zelf van zijn Opperste Gezag.

„Derhalve hebben de kinderlijke getrouwheid van Katholieke herders en volkeren in alle werelddeelen, alsook de vrije en onvervalschte openbare meening van alle beschaafde natiën die strafwetgeving afgekeurd en veroordeeld; en wij voegen ons protest bij dat der beschaafde wereld, tegelijk met alle Katholieken onze verafschuwing van zooveel onrechtvaardighe-d te kennen gevende.

„Vurige gebeden zenden wij op tot het Goddelijk Hoofd der Kerk, opdat Hij deze en alle andere machten, bedreigende de vrijheid en onafhankelijkheid van Zijnen Stedehouder op aarde verijdelde, en verzoeken nederig voor ons zelven en geheel Engeland den apostolischen zegen."

In antwoord hierop heeft de H. Vader een schrijven aan kardinaal Manning en de Engelsche bisschoppen gericht, in hetwelk Z. H. zijne vreugde er over uitspreekt, dat het Engelsche episcopaat met den H. Vader een is in de veroordeeling van de tegen de geestelijkheid gerichte nieuwe wetten, door de Italiaansche regeering uitgevaardigd.

Nederland, het katholieke Nederland, dat zulk een goeden naam heeft in den strijd voor de rechten van den Paus is niet achtergebleven. Reeds maakten wij melding van wat er dezer dagen ten gunste van den Paus werd ondernomen. Breedvoerig spraken wij over de vergadering van katholieken te Rotterdam, de talrijkste, die ooit aldaar gehouden werd.

Rotterdam gaf het voorbeeld Amsterdam volgde. De Vereeniging *Recht en Orde* en de *Katholieke Nederlandsche Volksverbond* zonden adressen naar Rome op en ontvingen dankende antwoorden.

Maar dat alles was particulier. Daar moest meer gedaan worden. Geheel Nederland moest deelnemen. Dat zou geschieden. Er is bepaald, dat de katholieken van Nederland samen zullen komen te Utrecht, om in een algemeene vergadering te protesteeren tegen het onrecht den Paus aangedaan.

Het episcopaat van Nederland heeft reeds het initiatief genomen en een latijnsch adres aan Z. H. gezonden, waarvan de vertaling hier volgt:

Utrecht, den 17 Nov. 1888.

Allerheiligste Vader

De Aartsbisschoppen en de Bisschoppen van Nederland, het tot hun hoogste en onafwijsbare plichten rekenend, de geheiligde rechten van den Roomschen Opperpriester, van het Hoofd der gansche Kerk, te erkennen en, zoover hun kracht reikt, te verdedigen, verlangen door dit adres van toewijding openlijk te betuigen, dat zij, over de algeheele handhaving van de waardigheid en het gezag des Roomschen Leerstoels, met beslistheid vasthouden en uitspreken wat de Katholieke wereld belijdt: — dat, tot volledige uitoefening der Apostolische rechtsbevoegdheid en van het Leeraarsambt, de Roomsche Opperpriester eene macht noodig heeft, die aan niemand ondergeschikt, waarlijk zelfstandig is; en mitsdien, door Gods bijzondere beschikking de Opvolgers van den H. Petrus de tijdelijke macht hebben verkregen, welke bij den tegenwoordigen toestand der maatschappij voor een goede, een onbelemmerde leiding der Kerk en der zielen alleszins noodzakelijk is en, ongerekend den wettigen oorsprong en de uitnemende en verscheidene titels, onschendbaar moet zijn volgens het duidelijk gebleken raadsbesluit der Goddelijke voorzienigheid.

Dit nu, Allerheiligste Vader, hebben wij reeds vroeger klaar en openlijk en zóó onbewimpeld uitgesproken, dat het den H. Stoel duidelijk zal zijn, in welken toestand wij wenschen en eischen, dat de Paus worde hersteld.

Intusschen hoewel bij Uwe Heiligheid onze gehechtheid onze trouw, onze gehechtheid voorzeker boven allen twijfel verheven is; niettemin, nu den H. Stoel aanhoudend zware slagen treffen en nog bitterder leed te duchten is, kunnen wij niet anders dan, met de overige Bisschoppen der Katholieke wereld, de betuiging van liefde en verknochtheid herhalen, en op nieuw wraken alwat wederrechtelijk gepleegd is of nog gepleegd zal worden tegen den Apostolischen Stoel.

Wij protesteeren alzoo en komen op, door dit ons schrijven, tegen de kwelling, die Uwe Heiligheid sinds de omverwerping van de tijdelijke macht des H. Stoels heeft te verduren, eene kwelling met den dag harder, met den dag minder overeen te brengen met de vrijheid der Apostolische bediening. En plechtig verklaren wij, dat de Paus van Rome, door geweld van wapenen beroofd, in dezen toestand "meer in vreemde dan in eigen macht", Zijn oppergezag geenszins veilig kan uitoefenen, en alzoo de gansche Katholieke wereld, naar best vermogen, moet samenwerken, opdat het Hoofd der Kerk in dien toestand hersteld worde, waarin het raadsbesluit der Goddelijke Wijsheid de Roomsche Opperpriesters reeds vóór eeuwen geplaatst heeft om vrijelijk en ongehinderd de macht, door Christus verleend, tot heil der volkeren aan te wenden.

Dit betuigende vragen wij den H. Vader, zich hiervan te willen verzekerd houden, dat het Katholieke Nederland in het beoefenen van dien plicht een niet gering aandeel voor zich zal eischen, dewijl bij ondervinding is gebleken dat de geloovigen hier te lande, zoo dikwerf het den H. Stoel geldt, op bewonderenswaardige wijze met hun herders samenstemmen, en met des te meer volharding hulp bieden, hoe meer gevaren den Paus omringen.

Inmiddels houden wij niet op, Christus Onzen Heer en Zaligmaker met allen aandrang te smeeken, dat Hij de Kerk in haar lijden helpe en aan Zijn Plaatsbekleeder, tot heil der Katholieke wereld, de kracht om te zegepralen en een reeks van jaren verleene.

Den Apostolischen Zegen over ons en ons Nederland afsmeekend.

VAN UWE HEILIGHEID

de allernederigste toegenegenste Zonen

† P. M. SNICKERS,
Aartsbisschop van Utrecht.

† A. GODSCHALK,
Bisschop van 's Bosch.

† C. J. M. BOTTEMANNE,
Bisschop van Haarlem.

† P. LEYTEN,
Bisschop van Breda.

† F. A. H. BOERMANS,
Bisschop van Roermond.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

— Van La Guayra is Zondagmorgen ll. onze haven binnengestoomd het Spaansche Stoomramschip *Don Jorge Juan*, commandant *B. J. Rubro.* Het ankerde in het Schottegat en wisselde saluutschoten met het *Waterfort* en de *Friso.*

Den eersten Kerstdag voormiddag legde de commandant met zijn état-major een bezoek af bij Zijn Doorl. Hoogw. Mgr. H. A. M. Joosten.

In den namiddag ontvingen zij bezoeken aan boord van eenige familiën, begeleid door den Spaanschen Consul, den heer *William Henriquez.*

Na gebruik gemaakt te hebben van een uitnoodiging tot een déjeuner hun door den HEG. Heer Gouverneur Woensdagmiddag aangeboden, vertrokken zij dienzelfden avond tegen zes uur naar Pto. Cabello en La Guayra, met het plan om in. Januari alhier terug te keeren.

—Gisteren morgen werd hier het stoffelijk overschot ten grave gedragen van den zeer kundigen en hoogst verdienstelijken Dr. *C. C. Fitzsimon*, die gedurende drie jaren met veel toewijding op het eiland Aruba gouvernements-geneeskundige was en tevens de employés en arbeiders der Aruba Phosphaat-Maatschappij in geneeskundige behandeling had.

In den bloei van zijn leven werd hij naar het graf gedragen. Hij stierf in den onderdom van 36 jaren.

NEDERLAND.

— De gezondheidstoestand des Konings wekt weer ernstige bezorgdheid, meldde een telegram van den 27 dezer.

Een reden te meer om bij de intrede van het nieuwe jaar voor den dierbaren lijder onze gebeden tot God op te zenden en Hem te bidden, dat Hij de dreigende slag nog lang afwende van ons Koninklijk Huis.

— Bij het voortzetten der discussie over de Indische Begrooting heeft zich een incident voorgedaan, dat een vlek werpt op ee geheele linkerzijde der Kamer, indien de leden daarvan die smet niet afwisschen door het gebeurde te wraken.

Toen bij de behandeling der begrooting het woord aan den heer Rutgers van Rozenburg was, gaf deze heer te kennen, dat ofschoon hij alle reden had om vertrouwen te

---

tabatin manera p'é scapa di e mision desgraciado-ai.

Senjor Christiaans a jega su cas, é kier a bai habri porta, ma un criá, koe sin duda tabata warda su binimentoe, a habri p'é i dici:

"Senjor, ta hopi ora caba tin aki cincoe ó seis hende maloe koe ta spera bo".

"¿Aïnde maloe?" — e dokter a grunja fada. — "Mi cabez ta net bon aki pa asina sorto di trabao. Mi ta mas maloe koe nan....."

"Nan no kier a bai, dokter' — e criá a bisé.

"Koe nan spera anto. Aworó kisas mi cabez ta mihó."

I e dokter a sigui camna pa bai den sala, kiminda tabatin: su mohé, su jioehomber, su jioe-mohé, i tambe Veronica i su roeman-mohé.

Nan toer tabata sintá coe nan bista na suela, den un ansja muda ó jorando.

Ora dokter Christiaans a parce, toer a bula lamta huntoe, i, manera el a mira p'adilanti, nan toer a coeminsa puntré coe ansja ki nobo é tabatin.

Como si enteramente dominá pa desesperacion, el a responde:

"Jora, jora, mi jioenan! Nada, nada! Toer cos a caba!

Senjora Christiaans a cai coe un gritae riba su stoel Verónica tabata corre rondó di cas exclamando, Bernard a pasa su braza na garganta di su tata i lágrima tabata basja riba su pechoe.

Durante algun tempoe tabatin un confusion di joramentoe i sinkmentoe, den cual hende no tabata tende mas sino *solda, tirano, sanger, morto.*

Poco-poco dokter Christians a coeminsa corda riba su obligacion di tata, i é tabata busca di doena su familia ciertoe speranza, den cual é tabata kere menos koe ningun otro. El a doena nan noticia feliz di bolbementoe di jioe di Marck. Tabata un exageracion anto di corda koe ni un soldá lo no a bolbe bini su cas. Ademas, ainda tabatin diez a diez-dos hende mas koe tabata busca reemplazo, i kisas ningun tampoco lo no haja. Tabata un speranza masja débil, ma mientras sentencia no tabata difinitivamente pronunciá, nan mester a confia riba judanza di cieloe.

¿Su palabranan a trankiliza su familia un poco realmente, ó ta koe nan coerazon tabata cansá di tantoe sufrimientoe? A lo menos nan toer a bai sinta atrobe i nan tabata jora na secretoe.

Senjor Christiaans tambe, cansá i sin forza mas pa consolánan, tabata sinti necesidad di busca soledad pa sosega su spiritu un poco.

"Mi jioenan" — é dici — "algun enfermo ta spera mi. Mi no por laga di tende nan. Domina boso tristesa asina posibel. Kisas..... kisas asina tin speranza. Te aworó."

El a bai na su *spreekkamer* bisando e criá pa laga un di e enfermonan pa un bini cerca dje.

Coe un distraimentoe koe tabata na bista, e dokter tabata tende esplicacion i keha di e enfermonan, é tabata doena cada un un receta i manda nan bai.

Ora el a caba coe n'e obligacion-ai di su oficio, el a bai sinta na un mesa, el a laga su cabez cai den su manoenan i é tabata completamente entregá na meditacion riba su infortunio. Den su sonjo di ansja el a mira su jioe cai riba campo di batalla meimei di un montón di morto, coe su pechoe traspasá pa un bala i primi su manoe riba su coerazon, pa stop su sanger di drama. E tabata halza su gritoe pidiendo socorro, ma tiroe di cajon, gritamentoe di cabainan i mil otro boroto di bringamentoe tabata sofoca su boz Ningun hende a jega cerca su jioe....i é, tata, di aleuw é mester a mira com su pober jioe, bandoná i sin judanza, tabata droemi muriendo den un lamá di sanger.

I kiko koe e pober dokter tabata haci pa kita e bista horibel-ai for di su imaginacion, cada be é tabata presenté atrobe, te asina aleuw koe por fin dokter Christiaans tabata sinta aja, bleek manera un morto, coe su cabeinan na laria i coe su wowonan gespan, como si realmente é tabata mira sosode lo ke su imaginacion tolondrá tabata hacié sonja.

Su criá a jega na porta bisando:

"Dokter, tin un senjor koe kier papia coe bo. E dici koe é tin purá."

Senjor Christiaans a keda mira e criá un momentoe, como si é no tabata comprendé. E criá a repeti su respondi.

"Bisa nan laga mi coe sociegoe—" é dici.—"E senjor por bolbe otro ora; pa ningun hende mi no ta na cas."

(E ta sigui).

stellen in 's ministers beleid, toch twee dingen hem ongerust maakten. Vooreerst hinderde hem 's ministers miskenning van het beginsel van scheiding tusschen Kerk en Staat, waarmed' volgens hem in strijd was 's ministers daad tot verhooging van subsidiën der bijzondere scholen in Indië,— alsof scheiding van Kerk en Staat in Nederland al tot de voldongen feiten behoorde ! Verder ergerde hem de verhooging van den post tot opleiding van aalmoezeniers en catechiseermeesters ten behoeve der Indische militairen, en eindelijk ontzag hij zich niet te spreken van „ excentrieke uitspattingen van vroomheid, " omdat de minister, gelijk men weet, indertijd een aanmoedigend schrijven heeft gericht tot de zendelingsgenootschappen. Die circulaire was volgens hem niet het werk van een staatman, maar van een ijveraar, van een christen hadji: een daad, die hem dwong den minister alsnog zijn vertrouwen te ontbouden.

Ook moest de minister het nogmaals ontgelden, omdat hij de gebeden der bevolking verzocht had om zegen op den arbeid van den nieuwen landvoogd in Indië. Intusschen wilde hij dit toch wel over zijn kant laten gaan; in elk geval was het beter, zei hij, dat clericalen bidden voor een liberaal gouverneur, dan dat een clericaal gouverneur was opgetreden, die door de liberalen moest verwenscht worden.

Zeer ter snede deed de heer Schaepman hier uitkomen, hoe het verwenschen aan de liberalen blijft overgelaten, terwijl de clericalen van hun kant zich zullen vergenoegen met te bidden, niet enkel voor een liberalen gouverneur, maar voor iedere regeering.

En wat Rutgers' aantijging omtrent de „ uitspattingen van vroomheid " des ministers betrof, hieromtrent diende de heer Keuchenius hem zelf van antwoord, door te verklaren dat het tegenover de uitspattingen van het ongeloof, aan de regeering van een christelijk volk toch wel geoorloofd zal zijn voor haar christelijke beginselen uit te komen. De heer Rutgers deed trouwens beter, aan de uitspattingen van den Islam te denken, waaraan de heer Schaepman hem zeer te recht herinnerde; wanneer hij geliefde na te gaan, dat bij al de moeilijkheden, die wij in Indië ondervinden, de Islam steeds de ergste vijand blijkt, zou hij misschien inzien dat 's ministers pogingen om den Islam door de verbreiding van het Christendom te keer te gaan wel degelijk van hoog staatsmansbeleid getuigen. Maar in zijn christelijk hadji-achtig fanatisme ziet hij natuurlijk over het hoofd welk een machtig middel ter handhaving van het Nederlandsch gezag er gelegen is in het veldwinnen der christelijke beschaving en gaat hij zich eenvoudig te buiten aan uitspattingen van anti-clericale hatelijkheid.

Had de heer Rutgers Woensdag den minister tot mikpunt genomen, den volgenden dag deed hij zijn grieven hooren tegen den heer Schaepman, die het zoo wakker voor den minister had opgenomen. Hij leidde zijn personaliteiten in met een kwalijk verborgen grijns, zeggende dat het voor een lid der linkerzijde altijd stuitend was, den afgevaardigde Schaepman te bestrijden. Deze toch was volgens hem een man met liberale beginselen, liberale neigingen en een liberaal hart. Jarenlang was hij een koppolteeken tusschen rechts en links. Na de algemeene verkiezingen deed hij als zoodanig dienst tusschen de beide helften der rechterzijde. Vroeger of later, zou hij zijn oude positie wel weer innemen. Als hij toch door zijn ouders niet bestemd was voor een corporatie, die hem niet meer loslaat, zou hij op de banken links zitten of daarop eenmaal terecht komen.

Even ongepast was verder een opmerking, waarvoor de voorzitter hem dan ook tot de orde meende te moeten roepen, dat namelijk Dr. Schaepman hem deed denken aan de *fratres gaudentes* der middeleeuwen, volgens den heer Rutgers half Johannieten, half tempelridders, priesters, die op de beste wijze hun geestelijke plichten met hun aardsche functie vereenigden. Men weet waarlijk niet hoe men het heeft, wanneer men een kamerlid aldus te midden der parlementaire beraadslagingen een collega hoort uitschilderen; maar het fraaiste was ongetwijfeld, wat de heer Rutgers aan het slot zijn medelid geliefde toe te voegen, dat hij er een volgenden keer minder gemakkelijk zou afkomen. Men zou zeggen, als een kamerlid zijn collega iets onaangenaams te zeggen heeft, wat volstrekt niet met de kamerdebatten in verband staat, hij beter deed dit met hem alleen, onder vier oogen af te handelen.

Zeer te recht maakte de *Tijd* naar aanleiding van het geval de volgende opmerkingen.

„ Terwijl ons Parlement er op roem mag dragen, dat zelfs bij het verst uiteenloopend verschil van beginselen en denkbeelden de goede vormen en de beschaafde toon bij het debat in den regel blijven gehandhaafd, werd Woensdag en Donderdag daarop een betreurenswaardige uitzondering gemaakt. Niet alleen onze geloofsgenooten en politieke vrienden, maar ook de liberalen, naar wij vertrouwen, zullen geërgerd zijn door de wijze, waarop de heer Rutgers van Rozenburg eerst den minister van Koloniën, later den heer Schaepman heeft aangevallen. De benaming van „ Christenhadjie," ten opzichte van den heer Keuchenius gebruikt, behoort in een vergadering als de Tweede Kamer der Staten-Generaal onder de rubriek scheldwoorden te worden gerangschikt. Wat de beoordeeling aangaat der persoonlijkheid van den heer Schaepman in verband met diens levensgeschiedenis en geestelijk karakter, niemand zal tuschen deze zaken en de Indische begrooting, welke aan de orde was, eenige zamenhang kunnen ontdekken. De zucht om grof en hatelijk te wezen scheen hier den spreker geheel meester. Waar moet het heen, indien de leden der Tweede Kamer op die wijze onderling elkanders karakter, verleden enz. tot onderwerp van beschouwing kiezen en bijv. de vraag trachten uit te vorschen, wat deze of gene wel zou gedaan of gezegd hebben, indien hij van zijn jeugd af voor een anderen levensstaat ware bestemd geweest, enz.

Het meest ongepast misschien was aan het slot der rede de bedreiging met nog erger grofheden, indien de heer Schaepman spreker niet ongemoeid wilde laten. Nu is, gelukkig, de heer Schaepman er niet de man naar, om zich door bangmakerij van dergelijken aard een slot op den mond te laten leggen. "

BUITENLAND.

Italie. — De in het laatst van November aangekondigde allocutie, waarin de Paus spreken zou over zijn tijdelijke macht, moet, naar luid van een telegraphisch bericht van gisteren, op Kerstdag uitgesproken zijn.

— Na een Conferentie met kardinaal Lavigerie moet de Paus besloten hebben een Memorandum aan de Mogendheden te richten over de slavenquaestie.

— Crispi heeft zich voor de zooveelste maal weder niet ontzien, om den Paus in ongelegenheid te brengen. Er is in vele europeesche bladen gemeld — en die tijding is ook naar Curaçao overgewaaid (*zie de* Vrijmoedige *en de* Curaçaosche Courant, *respectief van eergisteren en gisteren*) — dat de hoofdredakteur der Civilta Cattolica, Pater Ballerini, den H. Vader een som van vijf millioen lires had ter hand gesteld, welke door de katholieke italiaansche pers was bijeengebracht. De *Moniteur de Rome* ontkende dit aanstonds. Maar wat meer zegt, Pater Ballerini zelf verklaarde openbaar, dat dit bericht valsch was en alleen ten doel had, de katholieken te doen gelooven, dat de Paus aanhoudend groote geldsommen ontvangt en dus geen geld noodig heeft, en van den anderen kant de hebzucht van het gepeupel op te wekken.

— Dezer dagen meldde ons een telegram uit Italië dat daar 700 millioen lires waren toegestaan voor verdedigingswerken. Hoe kan een land, dat in zulk een berooiden financieelen toestand verkeerd zoo groote som voor dat doel verleenen. Onwillekeurig dachten wij aan een schrijven van een correspondent der *Etoile Belge*, een blad, dat het met éene Italië zeer ingenomen is. Die correspondent schreef over de itaiaansche finantieele toestanden al dus :

" Italië begint te bemerken, dat men het al te duur de eer laat betalen, om in den stoet van het drievoudig verbond te schitteren. Inderdaad heeft men de oorzaak van den ellendigen financieelen toestand nergens elders te zoeken dan in de overmaat van oorlogsuitgaven, die de natie zich heeft moeten opleggen om haar vriendschap te doen waardeeren door Von Bismark, die weinig opheeft met Platonische verbonden. Geweldig drukken de begrooting de eischen der Duitsche diplomatie, om de eerzucht en de internationale veeten van Italië te bevredigen. Het totaal der gewone ontvangsten bedraagt bijna het cijfer van een milliard vier honderd millioen. Dit bedrag is ontzaglijk met het oog op de draagkracht des lands, dat nog een der armste van Europa is, maar het schijnt heel gering in vergelijking met de behoeften, waarin het moet voorzien."

En dan volgt een heele bereking, waaruit blijkt dat alleen de rente der Italiaansche schuld 560 millioen eischt, terwijl de oorlogsuitgaven 500 millioen verslinden. De uitgaven voor het ministerie van Oorlog zijn in korten tijd van 175 tot 250 millioen geklommen, terwijl die voor de Marine van 48 tot 125 millioen gestegen zijn, ongerekend nog de buitengewone credieten, die reeds naar de 100 millioen loopen.

Reeds wordt het tekort voor dit jaar op zeventig millioen geraamd, wat volgens den correspondent van het liberale blad nog een hoogst rooskleurige voorstelling is. Lieden die het weten kunnen, verzekeren dat de toestand veel ellendiger is, dan de regeering dit doet voorkomen, terwijl zij omtrent haar middelen tot voorziening in den geldnood de diepste geheimzinnigheid in acht neemt.

Aan den *Monde* wordt zelfs bericht, dat het tekort voor 1889 op 140 millioen kan begroot worden, terwijl het een jaar verder stellig de 200 millioen zal hebben bereikt.

Er wordt dan ook ijverig raad geschaft om de toch reeds uitgeputte bevolking door nieuwe belastingen nog meer af te persen; zoo was er sprake van een belasting op het gemaal, maar dit denkbeeld ontmoette al te veel verzet, waarom men het maar zal beproeven met een progressieve belasting op de rente.

„ Onnoodig, " dus besluit de correspondent, uw aandacht te vestigen op den den slag, dien deze maatregel Italië's crediet in het buitenlad zou toebrengen en op de daling der Italiaansch fondsen, die hij ten gevolge zou hebben. Men spreekt ook, maar nog slechts heel oppervlakkig van den verkoop der staatsspoorwegen. Welk ook het middel moge zijn dat gekozen wordt, het is een pijnlijke waarheid, dat Italië zijn financieele soliditeit heeft opgeofferd aan zijn diplomatike ijdelheid. Het heeft verder willen springen dan zijn stok lang is."

Alzoo komen de weldaden, waarmêe het eene Italië de volken bevoorrecht, welke het in zijn schoot heeft opgenomen, hierop neer:

Een milliard 400,000 franks jaarlijksche belastingen van allerlei aard!

Aan jaarlijksche rente van de openbare schuld, 560 millioen!

Jaarlijksche militaire uitgaven, 500 millioen.

Een tekort van 70 millioen, op zijn allerminst genomen!

En daarna verleent men nog 700 millioen lires voor verdedigingswerken.

Frankrijk.— Terwijl het bankroet-Lesseps de gemoederen bezighoudt en aan de bladen stof tot allerlei polemiek levert, gaat Challemel-Lacour in den Senaat tegen die beweging in en wijst er op, dat men zich thans minder dan ooit met economische quaesties moet ophouden. De toekomst moet het punt van Frankrijks overwegingen zijn. De oorzaak der rampen, die over het land neerkomen moet opgespoord worde. Spreker houdt het radicalisme voor den schuldige. Deze redevoering heeft veel sensatie verwekt. Leon Say stelde voor haar in alle gemeenten aan te plakken, doch trok later zijn voorstel weer in. Daarna werd het door Naquet weer opgenomen en voorgedragen, wat aller aandacht trok.

— Een voorstel van Mgr. Freppel, tijdens de behandeling der uitgaven voor het leger gedaan en strekkende om de seminaristen van dienstplicht vrij te stellen werd verworpen.

— In de kamer van Afgevaardigden verklaarde Goblet een telegram uit Haïti ontvangen te hebben, waarin hem gemeld wordt, dat de adviesboot *Bisson* volkomen voldoende is, om de veiligheid der franschen te Haïti te beschermen.

— Boulanger heeft eindelijk een vacature in 't Seine-departement gevonden. Hij zal zich kandidaat stellen in plaats van Hude, die overleden is.

— De visscherij-quaestie van Canada is in den Senaat en het traktaat van Utrecht in de Kamer van Afgevaardigden ten sprake gekomen. Floquet verklaarde, de rechten bij dat traktaat aan Frankrijk verleend, te zullen handhaven.

— Volgens de „ Bulletin de l' Oeuvre Anti-Esclavagiste de France " heeft Z. Em. kardinaal Lavigerie tot op heden reeds 453,652 franken tot ondersteuning van zijn kruistochten ontvangen. De 300,000 fr. van den Paus zijn in sommen van 50,000 fr. afgedeeld en aan de comité's van Londen, Parijs en Brussel ter hand gesteld. De overige 150,000 fr. blijven bewaard voor de comité's, die te Madrid, Lissabon en Rome zullen worden gevestigd.

V. S. van N.-Amerika.—In de neder- en vooral buitenlandsche katholieke bladen lezen wij menige uiting van teleurstelling over den hier reeds vergeten uitslag der verkiezingen in de Vereenigde Staten. Men was bevreesd dat de Katholieke Kerk, die steeds de meeste achting en eerbiediging van president Cleveland genoot, onder generaal Harrison wellicht eene minder gunstige plaats zou moeten innemen. En inderdaad, Grover Cleveland heeft gedurende den tijd, dat hij de hoogste waardigheid in de groote republiek bekleede, de meeste rechtvaardigheid en welwillendheid jegens den H. Stoel aan den dag gelegd. Dit wordt door het Vaticaan erkend en gewaardeerd, en deze gevoelens vinden hun weerklank in een artikel van den *Moniteur de Rome*, dat vol lof is over den staatsman, die in de maand Maart van het aan te vangen jaar in het burgerlijk leven moet terugtreden.

„ Cleveland, een patriot en verlicht staatman," zoo wordt in dit artikel gezegd, „ heeft de levendigste gevoelens van vriendschap voor de Katholieke Kerk aan den dag gelegd. Zijne bewijzen van achting opzichtens Leo XIII en kardinaal Gibbons, de wisseling van beleefde brieven bij 's Pausen jubilé, de lofspraken van Z. A. op het Amerikaansche volk, hebben allen de hooge en maatschappelijke rol voor oogen gevoerd, die de Kerk geroepen is in de Vereenigde Staten te vervullen, en de aanzienlijke invloedrijke plaats aangeduid, welke zij daar in het openbaar leven en in de publieke opinie inneemt.

„ Aan de werkdadige wijsheid van Leo XIII was het te danken, dat de tijd der vooroordeelen, welke tot dusverre de Amerikaansche Protestanten ten opzichte der Katholieke Kerk koesterden, voorbij was; integendeel daarvoor in de plaats waren welwillendheid en vertrouwen getreden, sinds men de vriendschappelijke briefwisseling tusschen den Paus en den president gezien had, die aldus een feit van groote politieke beteekenis geworden was."

„ Cleveland treedt af, maar zijn aandenken blijft bestaan. Leo XIII en hij hebben een werk van vredestichting volbracht, dat zich in

de Vereenigde Staten als een toeneming van het godsdienstig leven en als een wasdom van het Katholicisme zal toonen. Terzelfder tijd dat de president zich met den H. Vader in verbinding stelde, onderhield hij vriendschap met kardinaal Gibbons en het Amerikaansche episcopaat, die bij de Protestanten de algemeene achting, ja liefde genieten; immers bij de viering van den 100-jarigen gedenkdag der Amerikaansche onafhankelijkheid heeft hij den aartsbisschop van Baltimore ten zijnent verzocht en van hem den zegen over de staatswetten afgesmeekt. Bovendien woonde hij met zijne ministers de grondsteenlegging der universiteit van Washington bij."

Zeer begrijpelijk is het, dat de H. Vader ten hoogste belang stelde in de verwisseling van den presidentieëlen zetel te Washington. Z. H. onderhield zich daarover herhaaldelijk met de te Rome vertoevende Amerikaansche bisschoppen, die Z. H. volgens den *Observateur français* daaromtrent de meest gerustsstellende verzekeringen hebben gedaan.

De aartsbisschop van San Francisco verklaarde den H. Vader, dat de verandering van bestuur zich in geenen deele op den toestand der Katholieken zal laten gevoelen, en dat generaal Harrison, hoewel een vurig Presbyteriaan, in dezen het voorbeeld van den heer Cleveland zal volgen. Het Katholicisme in Amerika, voegde de hooge prelaat erbij, is boven deze stroomingen geplaatst, want alle partijen hebben de Katholieken noodig, die trouwens evenals alle andere burgers onder bescherming der wetten en het gemeenschappelijk recht staan.

— De H. Stoel houdt zich op het oogenblik ook bezig met eene vrij netelige quaestie nopens Amerika, en wel betreffende de zielzorg voor de aldaar gevestigde Duitschers. Men kent de eigenaardigheid van het duitsche volk, welke zich voordoet in alle streken der wereld, waarheen zij *ausgewandert* zijn – en deze zijn ontelbaar —, om zich onderling nauw aaneen te sluiten en, naarmate zij talrijker zijn, zich te minder mengen in de kringen der maatschappij, in welke zij zich hebben neergezet. In Noord-Amerika nu zijn er geheele steden, die bijna uitsluitend door Duitsche immigranten bewoond worden. Vele Duitsche priesters aldaar hebben zich daarom tot den H. Stoel gewend met het verzoek om voor hunne landslieden Duitsche bisschoppen, Duitsche vicarissen-generaal te benoemen, Duitsche kerken en scholen op te richten, welk aanzoek zij motiveeren door hun oordeel uit te drukken, dat dit het eenige middel is om het geloof van duizenden hunner geïmmigreerde landgenooten te redden.— Daartegenover echter staat dat de H. Vader, indien hij aan dit verlangen wilde toegeven, ten diepste in de gevestigde hiërarchie zou moeten ingrijpen en, om zoo te zeggen, een Katholiek separatisme zou vestigen, reden waarom het Amerikaansch episcopaat, de Duitsche bisschoppen daaronder begrepen, sterk tegen de verwezenlijking van dit verzoek gekant zijn.

Een der te Rome vertoevende bisschoppen, noch Duitscher noch Ier, heeft kardinaal Simeoni hieromtrent een rapport uitgebracht. Deze memorie steunt de meening van het episcopaat en ontwikkelt de redenen, welke de rapporteur meent te moeten aanvoeren tegen de kerkelijk-separatistische beweging der Duitschers in Amerika.

Belgie. — Het Legioen, dat in Brussel sedert het optreden aldaar van kardinaal Lavigerie gevormd wordt, om bij hij Tanganyka-meer tegen de slavenjagers te waken, zal zich tegen het eind van Januari of in het begin van Februari 1889 naar zijne bestemming begeven. Een voorhoede, uit een tiental mannen bestaande, zal het voor dien datum naar Oost-Afrika vooruitgaan.

Onder de jongelieden, die zich voor dit legertje hebben laten inschrijven, bevindt er zich een, die voor de kosten van den kruistocht tegen de slavernij uit eigen middelen 10,000 franks bijdraagt. Een kleine gewapende macht van ongeveer 30 negers bevind zich reeds aan het Tanganyka-meer; zij staat onder bevel van den overste Joubert een officier der voormalige pauselijke zouaven.

In de groote Belgische steden worden eveneens comité's tegen de slavernij opgericht; ook bij deze komen rijkelijk giften in.